

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

28 Ağustos 2014

AĞUSTOS 2014 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ MUTFAĞIN ATEŞİ DÜŞMEDİ: GIDADA ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 15,19
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.175 LİRA, YOKSULLUK SINIRI 3.826 LİRA
- ✓ BİR KİŞİNİN YAŞAM MALİYETİ 1.394 LİRA
- ✓ AYLIK NET 891 LİRA OLAN ASGARİ ÜCRET BİR KİŞİYE ANCAK 19 GÜN YETİYOR.

TÜRK-İŞ tarafından, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla 27 yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasının 2014 Ağustos ayı sonuçlarına göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.174,65 lira,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.826,24 liradır.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Ağustos 2013	Aralık 2013	Temmuz 2014	Ağustos 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	285,69	299,01	329,17	327,53
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	235,72	247,18	269,24	267,82
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	298,19	318,62	348,11	347,76
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	200,12	216,77	230,80	231,54
Açlık Sınırı	1.019,72	1.081,59	1.177,31	1.174,65
Yoksulluk Sınırı	3.321,57	3.523,09	3.834,90	3.826,24

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Konfederasyonun çalışması, insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürebilmek için yapılması gereken harcama tutarını ortaya koymaktadır. Bu tutar, haneye girmesi gereken toplam gelirdir. Ancak ailede çalışan sayısının genelde tek kişi olduğu ve ek bir gelirin söz konusu olmadığı durumlarda, elde edilen ücret geliri ailenin temel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmakta ve ücretlerin yetersizliği tartışma konusu olmaktadır.

Türkiye’de ortalama aile büyüklüğü olan dört kişi için yapılan hesaplama sonucu bu tutarda iken, Ağustos 2014 itibariyle tek kişinin yaşama maliyeti 1.393,76 lira olarak hesaplanmaktadır. Oysa bir önceki yılın aynı ayında bu tutar 1.138,20 liraydı.

Böylece, bekar bir işçi için geçerli aylık net 891 liralık asgari ücret, bir kişinin yaşama maliyetinin sadece yüzde 63,92’sini karşılayabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, günümüzde geçerli net asgari ücretle insan onuruna yaraşır geçim koşulları sadece 19 gün mümkün olmaktadır.

Bir kişinin yaşama maliyeti ile asgari ücret arasındaki fark aylık 503 lira düzeyindedir. Devletin resmi belirlemelerine göre Türkiye genelinde ortalama kira bedelinin aylık 602 lira olduğu dikkate alındığında, çalışanların geçim koşullarının ağırlığı ortaya çıkmaktadır. Halen geçerli asgari ücretin yaklaşık üçte ikisi ancak kiraya yetmektedir.

Dört kişilik ailenin yaşam maliyeti yılbaşına göre 303 lira artış göstermiştir. Gıda harcaması tutarına sekiz ayın sonunda gelen ek yük ise 93 lira olmuştur.

TÜRK-İŞ’in verileri temel alındığında Ağustos 2014 ayı itibariyle “mutfak enflasyonu”ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara’da yaşayan dört kişilik bir ailenin “gıda için” yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,23 oranında gerilemiştir.
- Yılın **ilk sekiz ayı** itibariyle artış oranı yüzde 8,60 olarak gerçekleşmiştir.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 15,19 olmuştur.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 12,73 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

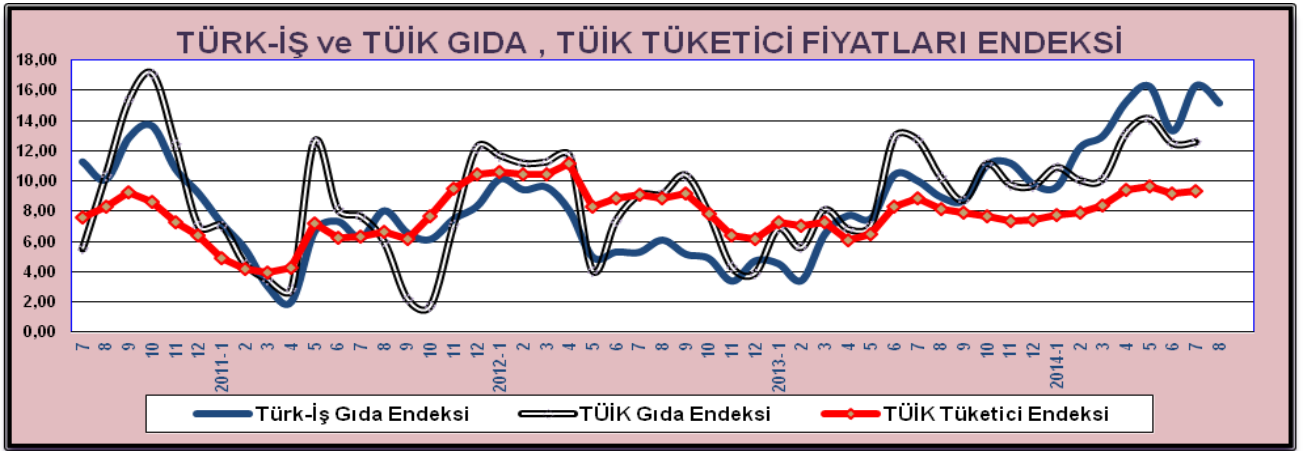
	Ağustos 2011	Ağustos 2012	Ağustos 2013	Ağustos 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,00	1,77	0,78	-0,23
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	1,61	-0,49	3,52	8,60
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	8,06	6,12	8,97	15,19
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,60	7,30	6,44	12,73

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Ağustos 2014 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bu ay önemli bir fiyat değişikliği olmadı. Peynirde takip edilen 11 markada süren rekabet fiyatların kontrollü şekilde değiştiğini ortaya koydu, ancak ortalamada fiyatlar fazla değişmedi. Benzeri durum süt ve yoğurt fiyat etiketlerinde de dikkati çekti.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; et, gövde tavuk, sakatat fiyatı yine değişmedi. Balık (kültür balık) fiyatı da aynı kaldı, fakat önümüzdeki aybaşında başlayacak yeni av mevsiminin balık fiyatlarını artırması bekleniyor. Bazı balık tezgahlarında palamudun tanesi 10 liradan satıldı. Yumurta fiyatı bu ay artarak tanesi 41 kuruş oldu. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) fiyatlarında bu ay yine değişiklik olmadı.

- Sebze-meyvede beklenen 'yaz ucuzluğu' bu ay kendini gösterdi. Geçtiğimiz ay yaş sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı 3,44 lira iken bu ay 3,03 lira oldu. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarı temel alınarak ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşıldı. Bu ay, örneğin kilogram fiyatı 8 lira olan bamya ve börülce ile çilek hesaplama dışında bırakıldı. Geçtiğimiz ay 3,07 liraya yükselen ortalama sebze fiyatı bu ay biraz gerilemeyle 3,01 lira oldu. Asıl fiyat gerilemesi meyvede görüldü. Geçen ay 3,85 lira olarak hesaplanan meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 3,05 lira oldu.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; sadece makarnada fiyat artışı belirlendi, diğerlerinin fiyatı aynı kaldı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin, zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı değişmedi. Zeytin fiyatında ise artış görüldü. Ramazan Bayramı öncesi fiyatı artan bazı yağlı tohum ürünleri (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) fiyatı kalıcı oldu. Şeker ve tuz fiyatı aynı kaldı. Reçel fiyatı da değişmezken bal ve pekmez fiyatında artış görüldü. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri fiyatı genelde değişmedi. Salça fiyatı aynı kaldı. Çay fiyatı değişmezken, ıhlamur fiyatı arttı.

Mutfak enflasyonunda yaz aylarında görülen mevsimsel düşüş bu yıl yaşanmamıştır. Aşağıdaki grafikte son oniki ay itibariyle TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda fiyatları endeksi ile TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki değişim yer almaktadır. Grafikten de görüleceği üzere; 2013 yılının ilk aylarından itibaren gıda fiyatları endeksi tüketici fiyatları endeksinin üstünde seyretmektedir.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak ailede tek çalışan olduğunda, ailenin tek gelir kaynağı da ağırlıklı olarak ücret geliri olmaktadır. Hanehalkının büyüklüğü arttıkça yapılması gereken zorunlu ihtiyaç harcamaları da artmakta ve fakat ele geçen gelir düşük kalmaktadır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır. Bu durum, yoksulluğun boyutunu ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir ve daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara örnek olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

enisbagdadioglu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

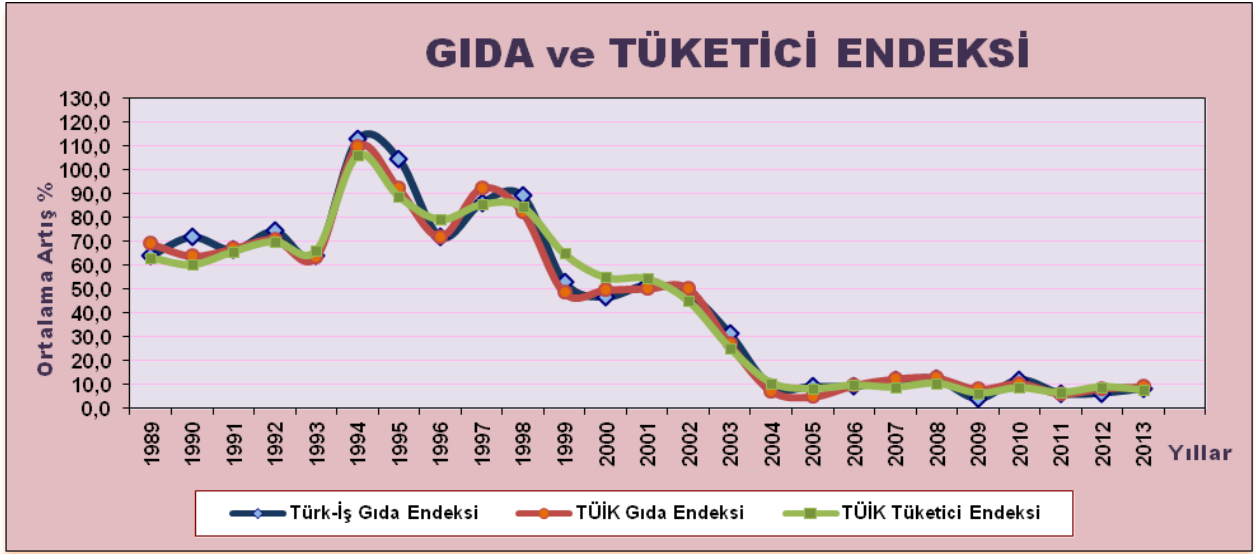
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi yedi yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2013 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.